Ч. 41. Чернівці, середа дня 6. (19.) цвітня 1905 р. Ричник XXI.

ВИХОДИТЬ в ЧЕРНІВЦЯХ
що середи, пятниці і недїлї,
з тижневим додатком
„РУСКА РАДА“.
Редакция, адмїністр. і експедиция
при улици Петровича ч. 2.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від оплати почтової.

БУКОВИНА

ПЕРЕДПЛАТА на „БУКОВИНУ“
разом з „Рускою Радою“:

на цїлий рік	20 К.	— с.
„ пів року	10 „	— „
„ чверть року	5 „	— „
„ місяць	1 „	70 „

Поодиноке число „Буковини“ 16 сотиків.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Скажім собі всю правду в очи!

Преса то публична совість. Звичайно читаємо і пишемо в ґазетах про чужі гріхи, найбільше-ж про ворожі затії супроти того, за що ся чи та часопись заступає ся. Занадто рідко обзивають ся ґазети про гріхи власного сторонництва. І не дивно, се-ж треба врізувати ся у власне тіло, а се, розуміє ся, болить. Та совісна преса мусить підняти ся нераз і сеї болючої операциї, коли їй лежить справді на серцю справа. І наша ґазета сповняла нераз отсей немилий обовязок, за який єї стрічав нераз докір людий з власного табору. Мимо того годї занехати сеї конечної роботи, годї не розбирати власної душі, не розбуджувати власного сумлїня, коли зайде потреба спинити чи направити лихо, поки час, доки не виродить ся воно в тяжку шкоду.

Придержуючи ся засади, що милий мені приятель, та ще милїйша справа, мусимо заговорити про один великий гріх нашої суспільности, який не новий, а тому тим більше й пильнїйше потребує направи, вимагає, щоби на него звернути увагу загалу і збудити публичне сумлїнє, щоби суспільність пізнала свій гріх і позбула ся єго. Тому-ж висповідаймо ся, скажім собі всю правду в очи!

Великий гріх рускої суспільности на Буковинї то те, що загал складає весь тягар моральний і матеріяльний на плечі немногих одиниць. Всю національну роботу мусить у нас робити невеличке число людий, а загал придивляє ся єї рівнодушно або ще й критикує їй неприхильно і одобрить єї тільки тодї, коли вийде з неї користь, тай то о стілько, о скілько хто в тих користях бере участь.

Придивім ся роботі в наших товариствах! Чинні в них є тільки ті, де найшли ся одиниці, що працюють у них дїйсно з пожертвованєм. А загал не тільки що придивляє ся тїй мозольній праці-муці рівнодушно, але навіть своєю байдужностию ударемнює єї добуток, ба, що гірше, обертає єї прямо на шкоду рускої справи. Возьмім н. пр. послїдний концерт в память Шевченка! Тов. „Боян“, а перед усім его голова, мордував ся цїлими місяцями невтомимо, доки довів се дїло до звершеня. А вислїд сеї муки не тільки недобір в касї, а що гірше, бо перед лицем сьвіта, напів порожна саля. Де-ж тут пошана для народного ґенія? Де та народна сила, що має імпонувати, що має не тільки зберегти те, що вже є, але й придбати те, що рускому народови, як ми привикли гордо говорити, „належить ся“?

І що-ж путнього може наша суспільність напровадити на оправдане своєї непростимої байдужности зглядом такої важної манїфестациї, якою повинно бути сьвятковане памяти нашого національного велита? Нїчого; бо всї викрути просто сьмішні, коли згадати вагу справи, котра повинна була зібрати всю руску інтелїґенцию з Черновець, а з провінциї що найменьше поблизьких. Іх труд і видатки не видержують порівнаня з працею тих, що виконали концерт, ба, ще й мусять доложити до видатків на него. Відки мають вони набрати охоти трудити ся дальше в тім напрямі? Не вже узнає хто небудь і таку манїфестацию злишною?

А що сказати про те, як сповняє наш загал свої обовязки супроти всїх прочих народних інституций. Кілько з них поносить труди й видатки у тих народних товариствах? Від сїльскої читальнї аж до руских товариств краєвих той сам сумний обяв, що на весь край наш працює й платить тільки невеличка частина загалу, а наслїдком тої народної байдужности є, що багато наших товариств дріме й не домагає матеріяльно.

Заглянувши в справозданя і списи членів наших краєвих і місцевих товариств та в списи передплатників наших ґазет, побачимо, як мало в них імен людий, що сповняють свій народний обовязок, як слїд, як мало людий складає хоч би той незначний даток на народні цїли. Не говоримо вже про тисячі народу, а тільки про сотки рускої інтелїґенциї на Буковинї. Кілько з них належить до руских товариств, кілько з них платить вкладки, кілько пренумерує рускі ґазети, а кілько працює щиро в руских товариствах правильно? Не хочемо тут наводити чисел, які впрочім звісні із справоздань наших товариств, а вже би тільки наші патріоти вдарили ся в груди і відповіли на сї питаня по щирости зглядом своєї власної особи, чи сповнили вони хоч той мінїмальний обовязок, який тяжить на кождім сьвідомім Русинї, а який сповняють від десяток літ ті, що їх імена найдете у списї членів-основателїв „Народного Дому“, „Рускої Бесїди“ і „Рускої Школи“ і др. товариств наших та між передплатниками нашої ґазети, що двигають з року на рік весь тягар нашої національної роботи на Буковинї.

Що-ж скажуть на своє оправданє всї ті сотки рускої інтелїґенциї, що не причиняють ся нічим а нічим до піднесеня нашої народної справи. Ого перше, що почуєте з їхних уст, го недостатки матеріяльні. Чи оправданий сей заміт? Нїяк, бо се признає кождий, що на жертву одного однїського лева на місяць стати хочби найбіднїйшого інтелїґента, а сей даток вистане, щоби заплатити ґазету і належати примірно до „Рускої Бесїди“ і „Рускої Школи“ в Чернівцях. Чи не годен, питаємо, сталий учитель, а надто надучитель чи сьвященик, або професор чи урядник 10. або навіть чи висшої ранґи пожертвувати річно в двоє-трое стілько на народні цїли й належати до всїх товариств руских, пренумерувати всї наші ґазети? Що воно можливо, се бачимо по тих, що так і роблять. Але кілько має на стілько почутя народного обовязку? Се ледво чи десятина усеї спроможної на те інтелїґенциї.

Другий викрут то нїбито великий труд і видаток получений з тим, коли хто з провінциї кілька разів на рік прибуде на які збори і т. п. до Черновець. А чи згадають ті, що тим вимавляють ся, кілько труду й видатку поносять ті черновецкі Русини, що уряджують такі збори, концерти і т. п.? Коли-б розважити справу добре, то певно більше труду і видатку по сїм боцї, як по сторонї тих, котрі хочби раз на 3 місяцї прибудуть в народних справах до Черновець, де таки є спад для цїлої рускої Буковини.

Трета вимівка, що повстала в новійшім часї, то та, що наші повіти мають нїби то вже свої осередки з їхними потребами і вимо-

---

Е. Еборлїн.

Росийский мужик і правлїне.

В теперішну добу анархії росийскої імпериї, мужицкий бунт, що проявляє ся в ріжних точках держави, набирає характеру особливої ваги.

Се не тому, немов би мужицкі розрухи були чим-то незнаним в Росиї; справа стоїть як раз противно. Не треба вертати ся до страшної революти Пуґачева — сего козака, котрий підбурив против правлїня Катерини II. товпи мужицтва, обіцюючи їм „землї, моря, ріки, озера, лїси, всї вигоди житя і повну та вічну свободу“. По нїй вже можна навести багато случаїв аґрарних розрухів, особливо за пановання Александра II. Навіть реформу з 1861 р. спричинив по части страх перед загальним бунтом селян по нещаснїй кримскій кампаниї. А все таки нїколи не складали ся обставини так користно для широкої аґрарної аґітациї, як тепер і нїколи домаганя рільного пролетарияту не були більш ясні анї більш сьвідомі.

Реформа з 1861. р. освободила споконвічного раба, привязаного до рілї. Але его положенє через се не поправило ся. Нинї він стогне під подвійним ярмом: під ярмом держави, яка навючує его загальними податками і окремими налогами і під ярмом обшарників, котрі кажуть єму працювати за казочно малу заплату.

Бо Росия, взірець комунїстичного краю, є заразом краєм великої посїлости. Між приватними посїдачами 242,595 осіб держать у своїм посїданю більше чим 90 мілїонів десятин; 53,063 з них мають по 10—50 десятин на голову і представляють таким робом середних властителів: вони займають разом позерхню 1.267,644 десятин. Інакше кажучи: 89 мілїонів десятин находить ся в руках пятої части посїдачів, з яких 1,444 мають більше чим по 5,000 десятин, а 924 більше чим по 10,000.

Тим то посїдачам, а також державі, коронї і церкві припали найлїпші частки при подїлї земель наслїдком реформи з 1861. р.

Сегодня, в 49 европейских ґубернїях (виймаючи Фінляндию, доньску область, Польщу і Кавказ) на просторі 427·3 мілїонів гектарів, держава має 38·5% або 164·3 мілїонів гектарів, з сего більшу часть в лїсах — корона 8 мілїонів гектарів (1·9%) — церкви, монастирі і міста 9·4 мілїонів гектарів (2·2%) — приватні властителї 99·5 мілїонів гектарів (23.1%) та вкінци селяньскі союзи під управою „міру“ 155·3 мілїонів гектарів (34·3%).

Легко зрозуміти огірчене селянина вивлащеного в користь пана або держави, з землї, котру він управляв цїлі столїтя. В деяких місцях народне невдоволене обявило ся розрухами, придушеними брутально властию; впрочім роздїл з 1861. р. дав почин до наївної леґенди про нового царя, котрий зарядить загальний і рівномірний роздїл земель.

Головною формою рільничої управи є „мір“, тоб-то спільна власність землї. Який би не був погляд на ґенезу і економічну вартість міру, се певне, що его комунїстичний характер головно причиняє ся до знищеня у мужика всякого поважаня до приватної власности. В західній Европі то поважане вкорінило ся в уми селяньских мас, бо вони жили цїлі столїтя при управі приватної власности.

„Росийский мужик не хоче зрозуміти“, пише оден дїдич (ага! *Ред.*) із смоленьскої ґубернії, „що чужа власність є сьвятою річию і що кожде насильство власности є кражою“...

„Основна причина аґрарних проступків“, заявляють сїльскі комітети з Перми і Чебосар, „лежить в особенностях росийского сїльского житя, а головно в мірі“. Селянин при сїй управі громадскої посїлости, не понимає власности і не може набрати поважаня до сеї інституциї.

Сей настрій селяньских мас імпериї вистарчав би для поясненя аґрарної аґітациї. Однак не треба забувати на вагу чинників економічних і фіскальних. Росийский мужик стогне під тягарем публичних і місцевих податків. До 1903. р. закон заряджував спільну відвічальність всїх членів громади в справі податків. Легко зрозуміти, які надужитя вело за собою то строге заряджене. Д. Ковалевский в своїй працї „Економічна управа Росиї“ порівнав спосіб побираня прямих контрибуций в Росиї зі способом, що істнував у Франциї в XVIII. в., і виказав байдужність властий і заряду; наслїдком сего проявило ся бажане ухилити ся від виборних функций, щоби спекати ся відвічальности, яка з ними звязана і змагане роздїлити тягарі в той спосіб, щоби щадити богачів, а придусити бідних.

Важке бремя податків і оплат вимушених з боку правлїня руйнує росийскі села. З року на рік — з рідкою виемкою двох безпосередно по собі слїдуючих добрих жнив — мужик бачить ся примушеним, щоби оплатити державу і приватних вірителїв, продавати більшу частину продуктів своєї землї. Відтак, з весною, він купує по дорожшій цїнї зерно потрібне на засів і виживлене родини.

В 1903. р. царский указ зніс спільну відвічальність „міру“ в фіскальних справах не так з огляду на справедливість, як радше з огляду на невиплатність сїльских податників. І справдї від 1900. року скількість недоплат перевисшала більше чим тричи суму річних податків в московскій ґубернїї, почвірно в самарскій і казаньскій ґубернїї, семикрат в оренбурскій ґубернїї.

Сї числа вимовно сьвідчат про нужду, яка панує по селах. Десятковане ендемічними (місцевими) голодовими тифами, нещастями, про які Франция забула від р. 1789. — їх було в Росиї десять за

гами до інтеліґенциї дотичного повіту. Воно-б було дуже гарно і добре, коли-б так було. Над витворенєм таких повітових осередків національної орґанїзациї Буковиньскої Руси працюють як-раз черновецкі Русини, наші краєві товариства. Як пиняво йде ся справа бачимо найлїпше із справоздань „Рускої Бесїди“ про еї заходи в сїм дїлї. Є вже справдї філїї „Рускої Бесїди“ і „Рускої Школи“ по наших повітах, але не видно ще значних слїдів роботи тих повітових осередків, отже й не великі їхні заходи й видатки на власні потреби. А хоч би ся справа стояла в самім розцьвітку, то через те годї занедбувати маніфестациї Русинів цїлого краю в столици, що мають сьвідчити перед сьвітом про поступ і силу Буковиньскої Руси. А на се є віча, збори і т. п. урядженя, які конечні що року, і на яких повинні являти ся маси народу, зглядно сила рускої інтеліґенциї. А іменно інтеліґенция, сьвідома своїх обовязків народних, не сьміє відтягати ся від того обовязку ніякими викрутами, бо для патріотичної інтеліґенциї не сьміє бути ніяка жертва за велика, коли розходить ся о справу народну, тим меньше сьміє вона відтягати ся там, де ті еї жертви такі мінїмальні, як пр. на концертї в честь Шевченка. А вже просто непростимий гріх, коли хто з інтеліґенциї шукає собі в таку хвилю иньшої забави, що коштує не меньше, а може навіть більше...

Словом, годї панове братя, так дальше не може, не сьміє бути! Час і пора приложити рук до дїла і не жалувати конечного видатку; бо що робите і даєте, собі робите й собі даєте, тому, що доля одиниць залежить від долї загалу, що буде громадї, те буде й бабі. А доля руского народу лежить в єго власних руках, се показали послїдні полїтичні події на Буковинї як найкрасше. Та одні полїтичні успіхи не вистарчають, щоби доля народу стала красшою. До того треба ще культурного поступу у всїх напрямах. А такий поступ неможливий без культурної роботи всїх і всюди. Задля тої культурної роботи треба нам усюди ріжних товариств і ґазет. А товариства і ґазети вимагають передовсїм гроший, які повинен складати загал правильно і радо. Надто треба нам у всїх товариствах працї, працї і ще раз працї, невсипущої, ревної і розумної. А сю працю мусить робити в першій лїниї інтеліґенция. На остаток треба нам зазначувати від часу до часу перед сьвітом зріст нашої сили, а при таких манїфестациях мусить являти ся народ, а на самім чолї єго інтеліґенция.

Отсе жаданя, від яких не може і не сьміє ніхто ніяк викручувати ся. Хто-ж сих обовязків не сповняє, той не може уходити за щирого сина свого народу, той не йде з народом, а проти него, той воріг свого народу і то тим гірший, чим висше він стоїть, чим більші обовязки занедбує. А супроти таких байдужних синів свого рідного народу мусить загал поступати ще острійше, як проти чужих ворогів, бо від свого має право жадати чинної любови.

Отсе сказали ми собі всю правду в очи. Але на сїм не сьміємо поперестати. Кому не доста буде слів, тому мусимо показати дїлом, що инакше не сьміє бути. Наші товариства і редакциї мусять поступати енерґічно супроти всїх байдужних і вичеркати їх без винятку зі своїх списів, щоби вже раз був лад в тім дїлї, щоби руский нарід знав, хто з ним а хто против него. Годї терпіти далї, щоби в тих списах Русинів-патріотів фіґурували такі, що збувають свій народний обовязок хиба гарними словами, а жалують свого труду і гроша для рідного народу. Се тим конечнїйше тепер, коли неодин думає, що теперішне визначне становиско Русинів на Буковинї дає єму хиба права а не накладає на него ніяких обовязків. Минули ся часи, що вже тільки признавати ся до Русинів було патріотизмом ба геройством. Ми нинї стоїмо так, що нікому не стидно бути Русином, але тим більша причина і конечність, щоби те почесне становиско, яке ми здобули собі гіркою працею трудо- і жертволюбивих одиниць, удержати, скріпити ба ще й збільшити. А се можливе тільки новими трудами і жертвами рускої інтеліґенциї, котрої число мусить зростати сорозмірно до зросту працї і видатків, які конечні задля культурного, економічного й полїтичного піднесеня руского народу на Буковинї.

На доказ, що отсї наші слова сказані не на вітер, хочемо й дїлом піти вперед. Тому заявляємо рішучо, що по Велицїдни не вишлемо нашої ґазети більш нікому, хто залягає з передплатою, а залеглости стягнемо примусово від усїх, що не полагодять з нами рахунків добровільно. Заразом завзиваємо всїх, що доси не побирають нашої ґазети, щоби сповнили сей свій обовязок супроти руского народу, якому наша ґазета служить щиро, совісно і успішно так довго і котру повинен ізза того піддержувати кождий сьвідомий Русин, котрому не байдужна доля руского народу на Буковинї.

послїдних трийцять років — российске населенє вироджує ся фізично і морально. Число увільнених і пересунених на пізнїйше між молодїжию покликаною до бранки постояно росте (13% в 1883. р.; 17% в 1893. р.; 19·5% в 1904. р.) так само, як число родин, котрі не мають навіть коняки, тої найважнїйшої робучої худобини (26·9% в 1882. р. і 32·3% в 1896. р.).

Зі славяньскою резиґнациєю зносив российский мужик без нарікань фіскальний гнет і тиранїю заряду. Він ждав поправи своеї судьби від „доброго царя“, котрий відбере землю загарбану поміщиками і віддасть еї народови.

Нинї ся наївна віра сильно захитана. Фабричні робітники, відставлені до своїх родинних сїл з нагоди страйків, ширили там ідеї перевороту. Соціялїстична партия, а особливо соціялїстично-революцийна, кинула ся до чинної пропаґанди серед мужиків. В 1902. р. їм удало ся викликати повстанє 80.000 україньских мужиків в полтавскій і харківскій ґубернії.

Хоча сей розрух, який припав в час загального мира, мав доволї супокійний характер, правлїнє не вагало ся здушити его з крайною жорстокостию. Єму вдало ся перешкодити розширеню. Чи єму вдасть ся се тепер, коли Росия загрожена рівночасно вїншними і „внутрішними“ ворогами, коли розрухи захоплять округи чорнозему, так як захід і північ державы? (З L'Européen.)

Полїтичний перегляд.

Австрийский парлямент в послїдній сесиї. Посли роз'їхали ся на сьвята, отже тепер би пора згадати, що то они за послїдну сесию зробили для країв. — По уступленю Кербера Ґавч, обіцюючи всїм сторонництвам все можливе і неможливе, зробив парлямент „охочим“ до працї. Підчас сеї спокійної сесиї послам тихо, бо здалека, приграували бурливі події сусїдного сойму угорского, пригадуючи їм, що і Австрия є інтересована в тім, що діє ся в Будапештї. Та що голос доходив з далека і радше подобав на музику, як на грізне memento, проте посли не дали ся вирвати з ріноваги і ухваливши внесенє Дершати та принявши до відома заяву Ґавча, що правительство не зробить кривди народам Цїслїтавії, з'іґнорували на дальше Мадярів і праця йшла дальше спокійно, як се бувало хиба давно колись в віденьскім парляментї. Правда що урухомленє бодай на якийсь троха довший час парляменту через санацию сойму ческого і усуненє спору ческо-нїмецкого відволїкло ся задля хороби премієра, та за те парлямент ухвалив закон про заказ районованя бураків, який однак здає ся відкине палата панів до поправок в користь промисловцїв та ще найкориснїйший для населеня новий закон про підводи. Закон той підносить платню селянам, що мусять достарчувати підвод для війска, з 6 сот. за кільометр до близько 24 сот., додаючи ще до сего окреме відшкодованє за віз в квотї 4 сот. за кільометр — так що коли доси доставець підводи діставав за милю дороги від пару коний 90 сот., то тепер буде діставати за те саме 3 кор. і 80 сот. отже більше як чотири рази тілько. Обовязок даваня підвод розтягає ся тепер лиш на віддаль найбільше 30 кільом. (в горах 20 кільом.) до точно означеного місця, а крім того обчисляє ся також і на час. За кожду годину чеканя платить ся — крім перших двох годин, за котрі нїчо не доплачує ся — так, як за проїханє двох кільометрів, отже по 20 сот., бо 12 сот. за дорогу а 8 сот. за віз. При обчислюваню платнї на час, належить ся підводам ужитим на час не переходячий 8 годин, як за пів дня то є тілько, що за 20 кільом. — отже 5 кор. і 46 сот. Підводам знов, що ужиті довше як на 8 годин, платить ся за цїлий день, або так, як за 31 кільом. — отже 8 кор. і 46 сот. Крім того доставцї підвод можуть жадати відшкодованя за всякі ушкодженя так в худобі, як і в річах. Поза сензацийним ухваленєм votum недовіря мін. Вітекови, цїла сесия була спокійна і „працьовита“. Хиба що троха метушнї викликала в парляментї охота правительства погребати закон із 1901. року про будову водних каналів. — На порядку дневнім до сьвяточної сесиї, як вже доси заповіджено, будуть стояти: 1. тарифа митова, 2. похатна торговля, 3. справа унїверситету італїйского, 4. конґруа для духовеньства.

Події в Росиї. Реформа православної церкви дістала в лоб. Победоносцев, який вже мав піти „в дураки“ бодай на старість, удержав ся дальше на своїм становищи і ще раз спинив яку небудь церковну реформу своїм впливом на царя, заявляючи єму, що уважає скликанє церковного собору за передчаснє. І ось, коли иньші реформи і петициї ждуть на полагоду не аби як довго, то просьбу синоду о скликанє церковного собору для вибору патріярха і переведенє реформ церковних цар відкинув, пишучи на нїй: „Залагодити сю так важну справу, що вимагає супокою і розваги в теперішну несупокійну хвилю уважаю річию неможливою. Я застерігаю собі одначе те, що як настане відповідний до сего моменту, то я порушу сю справу по приміру правовірних царів і скличу собор всеросийскої церкви для канонїчного обговореня справ віри і церковної адмінїстрациї“. — Се меньше більше значить тільки як погребанє справи під видом відложеня „ad calendas graecas“. Се й зрозуміле. Усе молоде российске духовеньство під проводом сьвящ. Петрова, а в послїдне й петербурского митрополита Антонїя радеб визволити церкву із під державної кормиги, зноваж самодержавне правлїнє на се пристати не хоче, бо єму жаль вирікати ся тисячів жандармів у рясах. — Фінляндский сойм замкнено по відчитаню коротенької царскої престольної промови триманої у дуже здержанім тонї. У відповідь на неї висловив през. сойму пошану і вірність народу супроти монарха, а також его втїху іззa сего, що цар Николай згодив ся на певну частину великих соймових петиций сойму. През. висказав відтак надїю й бажанє, щоб і проча частина соймових петиций вийшла для добра народа згідного із царскими намірами для добра краю. Прогнаним ґрафам Кревцям дозволено вернути назад до Фінляндиї. — В суботу демонструвала в Гельзінґфорсї 10 тисячна товпа за загальним правом голосованя. Демонстранти несли прапори, на яких виднїли між иньшим і такі написї: „Не хочемо ласки, але права!“

Робота в путилївских фабриках іззa зростаючих домагань робітників спинено. Грізні страйки вибухли між робітниками нитяних варстатів в фабриках біля Лодзї. Прийшло вже до конфлїкту між війском а робітниками, в якім впали жертви із одного і другого боку. — В Києві найшла полїция тайну печатню і масу проклямаций виданих социяльно-демократичним комітетом.

Страйк служби желїзничої в Італїї. Президент мін. Фортіс, обнимаючи уряд, заявив в своїй проґрамовій бесїдї, що в справі желїзниць буде прямувати до удержавненя всїх желїзниць, і в парляментї італїйскім фактично розпочали ся наради в сїй справі. Сим почула ся загроженою служба желїзнича, бо перейшовши на етат державний і ставши урядниками, она втратила би можність страйкованя, а тим самим одинокого средства оборони, яке остає клясї робітничій. В виду сього комітет страйковий оголосив вчера о 6. год. рано ґенеральний страйк. През. мін. Фортіс заявив, що правительство, яке має за собою публичну опінїю в краю, буде уміло поступити собі зі страйкуючими відповідно і привернути нормальний рух желїзничий в краю. Преса буржуазийна виступає ворожо проти страйкуючих. Для удержаня руху уживає ся жовнїрів, як і взагалї обсаджено війском двірцї желїзниць і всї потяги вирушаючі в дорогу. А в Асті мала навіть сама служба желїзнича заявити ся проти ухвали стрейкового комітету, уважаючи страйк тепер за неможливий.

Розділ держави від церкви. Палата депутованих приняла 336 голосами проти 236 другий артикул законопроєкту про розділ держави від церкви. Артикул сей звучить: Република не признає, не удержує і не запомагає ніякого віроісповіданя.

Росия й Японїя.

Ґен. Драґоміров, що не давно виїхав з Петербурга на село до Конотопів для поратованя здоровля, вислав звідтам до царя письмо, в котрім остро критикує більшу часть мінїстрів задля їх нездібностий, через що вони в самім нутрі Росиї викликали ще тяжше для Росиї поражанє, як бій під Мукденом і не ворожить Росиї побід. Письмо кінчить ся словами: „Як В. Імп. Величество мінїстер справ внутрішних на свою честь і сумлїнє може запевнити, що дальше покликуванє до служби резервістів не викличе жадних револьт; як так само заручить мінїстер справ заграничних, що вицофанє війск наших з границї західної і з границї Азиї середної не спровадить жадного конфлїкту міжнародного; як мінїстер скарбу, не говорячи неправди, зможе запевнити, що гроший вистарчить — тодї мусимо виставити нову армію з мілїона жовнїрів, переробити желїзницю сибірску на двоторову і приготовити ся на 3 до 4 роки війни. В такім разї після моеї думки — поминувши непредвиджені події в Манджуриї, міґбим запевнити, що війна скінчить ся щасливо“.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 18. цьвітня 1905.

Ювілей посла Пігуляка устроїть „Руска Бесїда“ підчас сесиї сойму, що має відбути ся в половинї мая с. р. День ювілею назначить „Руска Бесїда“ небавом.

Пляни будови бурси ім. Федьковича в Чернівцях вже готові і, коли

суспільність руска попре сю справу материяльно, то до осени буде готовий гарний памятник нашому кобзареви, а шкільній молодіжи вигідне приміщене хоч би й на 300 учеників. Звертаємо на сю важну справу вже тепер увагу всїх буковиньских Русинів.

Voința Poporului подає допись з Великого Кучурова, в котрій кількох „ґосподарів“ скаржить ся на переслїдуваня „волоских“ дїтий з боку учителя-Русина, а на остаток додає: „Всї сї аґресивні аґітациї дїють ся за відомостию і згодою руского провідника Стоцкого, котрий — як звістно — є полїтичним союзником наших послів др. Авреля Ончула і др. Флорі Лупула. Коли полїтичний союз руско-волоский видасть такі плоди, як в Кучурові, то небавом будемо змушені подякувати за такий союз, що нищить за плечима нашу національну екзистенцию.“ — Перед усїм сумно, що орґан „вільнодумних“ Волохів помістив таку підлу інсинуацию проти д-ра Стоцкого, на яку скажемо тільки: „Wie der Schelm, so denkt er“. Що-ж до грізьби, то скажемо, що дуже помиляють ся ті панове, котрі гадають, що „Вільнодумний Союз“ дає їм право переробляти руські дїти на волоскі, як се дїє ся у Великім Кучурові, де їм не стає волоских дїтий, щоби мати право хоч би до одної волоскої кляси, наколи руских дїтий є аж на десять кляс. Отже ясна річ, хто потребує переклучиків. Не забувати-б Волохам і на те, що народна школа знає тільки рідну мову дитини, а не псевдоісторичні виводи аґітаторів, що хотїли би з народної школи зробити фабрику перекинчиків. Русинів є доста на Буковинї, вони не потребують побільшати свого числа нїчиїм коштом, але й не можуть допускати, щоби з їх рядів витворювано яничарів, яких і так усюди повно. Отсе вам, панове, віз і перевіз.

Приготовляюча кляса при ґімназиї в Кіцмани буде мабуть отворена сеї осени. Дотичний внесок краєвої ради шкільної відійшов до мінїстерства.

Ще про загальні збори черновецкої філїї „Руської Школи“. Для уникненя всяких непорозумінь доповняю випечатане вже справоздане ще отсим ширшим представленем зміни редакциї крейцарової біблїотеки. По зложеню справозданя із стану крейцарової біблїотеки подякував т. І. Карбулицкий філїї за поручений єму уряд редактора, заявляючи, що дальше сповняти его не може. Зібрані приняли се до відомости і висказали т. Карбулицкому щиросердечну подяку за его безкорисний труд для розвитку філїї. — *Володимир Корниляк*, секретар.

Побіда страйкуючих робітників столярских у Видни. 14-тижневий страйк віденьских столярских робітників остаточно покінчив ся цїлковитою побідою робітників. Причиною страйку був бойкот ц. к. столярів надворних Людвіґа і Мілера, що нараз зажадали від робітників довшого дня працї і з'обовязаня, що робітники не будуть належати до заводових орґанїзаций. Збойкотовані ц. к. майстри впали тодї на думку ось таку: Заложили они були вже перед тим товариство майстрів і своїм впливом та грішми довели майстрів до сего, що ті з'обовязали ся векслями кавцийними до солїдарности проти робітників. Отже коли робітники збойкотували Людвіґа і Мілера, тодї прочі майстри після з'обовязаня товариского викинули на брук 3000 робітників, числячи, що по пару тижнях голодні, здеморалїзовані робітники прийдуть просити їх о роботу, вирікаючи ся всего, що немиле майстрам. Та завели ся в рахунках. Майстри не доцїнили солїдарности робітників. А тимчасом на зазив орґанїзациї робітників зложили для страйкуючих прочі з'орґанїзовані робітники Австриї в протягу 14 тижнів 350.000 кор. А що столярі у своїй касї товариській вже мали зложених 120.000 кор., тож могли они видержати в борбі півчверта місяця і вкінци побідити. За посередництвом шефа секцийного в мін. справ внутр. ґр. Ауерсперґа майстри приняли всї жаданя робітників, котрі жадали: 1. Свободи належаня до товариств і орґанїзациї. 2. Скороченя дня до 9 годин працї денно. От яку силу має орґанїзация! Братиб нам примір від мійских робітників.

Пожежа. В Серетї вибух в пятницю вечером із незвісної причини огонь в склепі Лядена. Ізза пиняво веденої ратункової акциї перекинув ся огонь ще й на будівлї сусїдні, так що згоріло 10 домів, а двайцять родин остало без даху. Шкода, яка тільки в малій части була обезпечена виносить 100.000.

Із Василева пишуть нам: В недїлю дня 16. цьвітня с. р. о 9-ій годинї вечером вибух у Костїльниках в домі господаря Танаска Равлюка огонь. Огонь обняв скоро обісте і певно було би пішло цїле село із полумінею, як би не василївскі січовики. От уже другий раз показали наші сїчовики, що не дадуть ся завстидати і жваво ратують людске майно. Хоть село Костїльники на галицкім боцї і треба через Днїстер переходити, то все таки василївскі сїчовики прибули ще загодї із своїми приборами під командою кошового Юрія Князького. Жертвою огня впала одна хата, стодола, кінь і пару свиний. — *Сільский.*

Засуджене крилошанина. В Моґунциї засуджено канонїка Мальці-го, обжалуваного за злочин проти обичайности на рік тяжкої вязниці, заплату 150 марок і поношене коштів процесу.

84.000 на чай! Перед двома лїтами укінчив будівничий Лоґінов перебудову палати князя Петра Александровича Ольденбурского, належачого до царскої родини; та мимо сего доперва тепер візвала его адмінїстрация, щоб представив рахунок. Коли він явив ся в адмінїстрациї, казали єму виставити квіт на 144.000 рублїв, з чого однак єму зістало ся лише 60.000 рублїв, а решта 84.000 пішло „на чай“ для офіциялїстів адмінїстрациї. Лоґінов не міг на се пристати, бо сума, яку він має заплатити лише робітникам і лїверантам перевисшає півтора разів 60.000 рублїв. Та щож єму робити? Доступ до князя замкений; позву судового доручити адмінїстраторови Феодієвичеви не мож, бо его нїколи „нема“. Остало ся лише опублїкувати факт, та чи з сего що прийде ограбленому будівничому треба сумнївати ся, бо безвстидні чиновники-хабарники нїчого собі з таких оголошень не роблять.

Похорон еп. Штросмаєра. Похорон Штросмаєра відбув ся в Діяковарі при величезнім здвизї народу. Бана Хорвациї заступав шеф секциї Харвак. Прибув також бурмістр Праги Срб і богато депутаций. Архієпископ Стадлер візвав присутних у надгробній промові, щоб при домовинї покійного присягли, що все будуть боронити хорватского народу.

Величезний труст має ся засновати в Ню-Йорку. Именно три величезні товариства желїзничі американьскі лучать ся в одно, що має творити найбільший труст Сполучених Держав. Маєток товариства виносить 400,000.000 фунтів штерл. то є близько 10.000,000.000 корон.

Доходи володарів. Цивільні лїсти важнїйших пануючих, не беручи в рахубу їх особистих і родинних маєтків є ось які:

Хіни — — — —	45,000.000	корон
Росия — — —	42,000.000	„
Туреччина — —	20,000.000	„
Німеччина — —	18,840.000	„
Австрия — — —	18,600.000	„
Італїя — — —	15,247.000	„
Японїя — — —	13,000.000	„
Анґлїя — — —	11,280.000	„
Іспанїя — — —	9,031.000	„
Бельґія — — —	4,320.000	„
Портуґалїя — —	3,960.000	„
Швеция — — —	1,775.000	„
Нідерлянди — —	1,632.000	„
Сербія — — —	1,520.000	„
Данїя — — —	1,356.000	„
Греция — — —	1,272.000	„
Норвеґія — — —	730.000	„
Монтенеґро — —	200.000	„

З републик платять своїм президентам:

Франция — — —	1,140.000	франків
Сполуч. Держ. півн. А.	300.000	корон.

Додати до сего треба, що богато монархів має свої величезні добра, котрі їм приносять мілїонові суми. Так прим. цар має зі своїх дібр більше як 100 мілїонів рублїв, а султан турецкий більше як 200,000.000 корон. Із порівнаня доходів поодиноких монархів видно, що тут виділюють ся три катеґориї: держави абсолютистичні, де монархи беруть по кількадесять мілїонів, відтак ідуть держави конституцийні, а вкінци републики. Між платнями пануючих в републиках а з конституцийних володарів заходить ще та велика ріжниця, що в републицї бере високу платню тільки сам президент, а в конституцийній державі є платня ще і для всїх членів пануючої родини, яка буває деколи дуже численна. Приватні майна, розумієть ся, перевисшають деколи державну платню, передовсїм у давних родів, які добре загосподарили ся.

Нещасте на желїзници. Коло Ґенуї в Італїї стрінув ся потяг особовий з тягаровим. 4 особи убиті 4 тяжко, а більше як 20 лекше ранені. Потягом тим їхало між иньшими 150 рекрутів до Ґенуї.

Калїчене дїтий. Часописи розписують ся тепер про страшні практики жебраків, що калїчать свої, а іподї і крадені дїти, аби відтак, показуючи їх рани будити милосерде у людий і випрошувати у них гроші. В виду сих практик, що ведуть ся з Росиї не великі розміри, видало мінїстерство внутрішних справ розпоряджене до підчинених властий, щоби як найострійше поступали проти таких виновників. Часописи рос. подають тепер приміри таких надужить. Именно часопись „Недїля“ розповідає ось що: Три жебраки украли під Уманем малу дївчинку, випалили їй очи горячою живицею, котрою також поляли цїле лице дївчини; відтак підтяли їй стегна у рук і ніг, щоб ними не могла навіть рушити і вкінци повикручували їй пальцї, так, що лише висїли на скірі. По кількох тижнях вибрали ся з нещасною на ярмарок, але тут дївчинка зрадила своїх мучителїв, котрих арештовано.

Князь на Сибір. Через Пілу в Королївстві польскім, в Росиї, транспортували онодї жандарми князя Миколу Савина, якого свого часу, яко небезпечного бунтівника заслано на Сибір, але з відки він утїк. Тепер на жадане рос. консуля видала его Портуґалїя Росиї і здає ся, князя знов вивезуть у Сибір. При собі мав князь около 200.000 руб. в паперах і дорогоцїнностях.

Спадок по Вел. кн. Серґію. З Москви доносять до „Dail Exp.“: Великий кн. Серґій лишив маєтку 430 мілїонів рублїв ульокованих переважно в посїлостях земских. З того вдові по нїм визначено тільки 50 мілїонів рублїв.

Оповістки і Іменованя:

Личні вісти. Краєвий президент, др. О. Бляйлебен після кількадневного побуту в Кімполюнґу верне до Чернівців в середу, дня 19. с. м.

Із Буковиньского Бояна. Проба Б. Бояна відбуде ся в середу 19-го о 6 год. Зволять явити ся точно всї панї й панове, що виступають в „Подорожи до Африки“. *Сїмовичева*, заступниця голови, *В, Сїмович*, писар.

Із краєвого Видїлу. На засїданю краєвого Видїлу із дня 12. цьвітня 1905 потверджено контракти купна-продажи предложені громадами Стара Жучка і Превороке. — Громадї Превороке позволено затягнути позичку до висоти 8000 корон із краєвого фонду шкільного на будову нового будинку шкільного. — На основі соймового уповновласненя підвисшено пенсию учительскої вдови Анни Ілї із 600 на 800 кор. — Порішено уладити обору худоби пінцґавскої раси, а на закупно заплодової худоби визначено 3000 кор. субвенциї. — Краєвий Видїл згодив ся на правительственний проект в справі реґуляциї буковиньскої части Прута. — Провірено, а по справленю, потверджено річне справоздане радовецкого повітового комітету дорогового за р. 1904. — Порішено покликати на місце архітекта бар. Кравса з Відня, щоб перестудиювати будівельні і ситуацийні пляни нового Видїлу краєвого. Признаючи моменти представлені краєвим культурно-технїчним урядом, рішено в інтересї піднесеня культурно-технїчних робіт на Буковинї установити уряд ще одного дозорця будівельного. — Рішено розписати конкурси на чотири посади ветеринарів краєвих в Чудинї, Кіцмани, Садаґурі і Вижници. Дальше перенесено на власну просьбу в сталий стан супочинку офіц. краєв. видїлу Теодора Скалата. Крім сего іменовано ще отсим урядників кр. видїлу канцелїста Конст. Центу офіциялом, канцелярийного асистента Максиміліяна риц. Ґояна канцелїстом, скарбового канцелїсту Вінценца Кешмана провізоричним канцелїстом краєвого шпиталю із приділенем до повненя службы в краєвім Видїлї, а помічника канцелярийного Сидора Жемну канцелярийним асистентом краєвого Видїлу.

Із сїчового руху. Дня 23. цьвітня с. р. (в шуткову недїлю) відбудуть ся о 2-ій годинї попол. другі головні збори товариства ґімн. і сторож. огневої „Січ“ в Клїводинї з отсим дневним порядком: 1. Привитане. 2. Прочитане протоколу перших головних зборів. 3. Справоздане дїяльности видїлу. 4. Справоздане касове. 5. Вибір нового видїлу. 6. Вільні внесеня. Отсим повідомляємо сусїдну інтелїґенцию і сусїдні товариства „Січи“, що по зборах відограють місцеві сїчовики театр. представлене „Знїмчений Юрко“. Просимо отсею дорогою нашу інтелїґенцию і сусїдні товариства прибути як найчисленнїйше до нашого села на збори, як також на представлене. Вступ від інтелїґенциї 50 сот., від Сїчовиків з відзнаками 10 сот., а від звичайних селян по 20 сот. Половину чистого доходу призначено на фонд товариства, а половину для бідної шкільної молодїжи. — *Іван Никоряк*, кошовий.

Анкета про желїзничий рух. Щоби пізнати потреби інтересованих що до желїзничої комунїкациї та щоб через те придбати відповідний материял до внесень, якіб поставлено на слїдуючій сесиї державної ради зелїзничої, уладжує буковиньска торговельно-промислова палата у вівторок дня 25. цьвітня о 11-ій годинї перед полуднем в сали рисунковій буковиньского музею промислового анкету, на яку розіслано вже богато запрошень. Хтоб із інтересованих не одержав запрошень, зволить свої бажаня що до руху зелїзниць переслати буков. торговельно-промисловій палатї в дорозї письменній і то найдальше до дня 24. цьвітня.

Посмертні вісти.

В Чернівцях померла дня 16. цвітня Катерина Вишньовска в 95 роцї житя. В. є. п.

Послїдні вісти:

Із Риму телеґрафують, що нинїшні часописї констатують цїлковитий погром страйку желїзничої служби. Нинї курсувати ме богато потягів по всїх желїзничих лїніях. До повненя обовязків палячів приділено иньших робітників.

Із штуки і лїтератури.

„Le talon d'Achille du panslavisme. La question ruthène“. (Ахілева пята панславізму. Квестия україньска). Під таким заголовком помістив редактор „Ruthenische Revue“ д. Роман Сембратович доволї простору статю в 23. ч. париского тижневника „Le Courrier Europeen“ із 14. жовтня, в якій обзнакомлює в загальних нарисах французких читачів із нашою історией й письменьством, а головно із проскрибованем україньского слова в Росиї.

Всеволод Гаршин. **З війська.** Оповіданя. У Львові, 1905. З друкарнї наукового тов. ім. Шевченка. Стор. 131 малої 16-ки. Цїна 80 с. — Зміст: Спомини вояка Іванова 3—86, Чотири днї 87—107, Офіцир та слуга 108—131. — Оповіданя В. Гаршина — які виходять отсе, як 102 і 103 чч. лїтературно-наукової біблїотеки себто 3. сериї видань „Вид. Спілки“ — відносять ся безпосередно до війни российско-турецкої та страшливість війни остала й досї та сама оттим то й Гаршинові оповіданя являють ся і в хвилю российско-японьского кровопролитя — зовсїм на часї.

Про нові спілки господарскі. Написав др. Кость Левицкий. Коштом і заходом товариства „Просьвіта“ ч. 293. У Львові, 1904. З друкарнї Наукового товариства ім. Шевченка. Ст. 37. 16 ки. Цїна 25 сот.

Страшний ворог. (Про алькоголь). Написав Т. Лежогубский. Коштом і заходом товариства „Просьвіти“. (Видавництво „Просьвіти“ чч. 294—5). У Львові 1904. З друкарнї наукового тов. ім. Шевченка. Ст. 71. 16 ки. Цїна 50 сот. — Отсю розвідку нагороджено премією п. Стеф. Дубравского, яка виносить річно — як звісно — 90 злр. яко процент від желїзного капіталу 2000 злр.

„Societatea pentru cultura și literatura rom. în Bucovina“ рішила на своїх послїдних зборах видавати лїтературну часопись у румуньскій мові.

Оголошеня Кас райфайзеньских.

Перші загальні збори „каси позичкової і щадничої для громади Мариничі і Петраші стов. зареєстрованого з необ порукою“ відбудуть ся 26. цьвітня 1905 із слїдуючим порядком дневним: 1. має ся установити, яку найбільшу і яку найменьшу суму позволяє ся одному чоловікови зложити до щадничі каси; має ся установити речинцї виповідженя для вкладок щадничих і речинцї платности відсотків від вкладок щадничих; має ся установити яку найбільшу позичку можна членови дати; має ся установити стопу процентову для вкладок щадничих і для позичок (§§ 52 в—е, 59, 63,65); 2. має ся ухвалити, що робити з лишиними в касї грішми і як роздобути потрібних для каси гроший; 3. ухвала в справі запомоги краєвої; 4. вибір касиєра, і означене платнї для него (§§ 29, 51, 52 ж); 5. ухвала кілько має бути членів в радї надзорчій і вибір ради надзорчої (§§ 32, 40, 51), — *Василь Шпанюк*, начальник. *Василь Яковійчук*, член старшини.

Звичайні загальні збори. Товариства „Власна Поміч“ рускої каси щадничої і позичкової в Лужанах стов. зареєстрованого з необмеженою порукою відбудуть ся дня 6. мая с. р. о год. 2-гій пополудни в льокали товариства з слїдуючим порядком дневним: 1. Прочитане протоколу. 2. Справоздане касове за рік 1904. 3. Біляне за рік 1904. 4. Зміна в радї надзорчій. 5. Зміна статуту §§. 8, 22, 23, 29, 48, 50, 51, 52, 58. 6. Вибір Старшини і Ради надзорчої. 7. Вільні внесеня і запитаня. — За старшину *Іван Чережан*, голова.

Заряд друкарнї „Рускої Ради“ звертає увагу інтересованих, що всякі друксорти висилає **лиш** за попереднім надісланем належитости або за послїплатою.

Упрашаю всїх тих Вп. панів що побрали календарі „Рускої Бесїди“ в розпродаж а до сеї пори не звернули ані гроший ані календарів, аби в можливо короткім часі зробили одно або друге.

З поважанем
Ів. Захарко.

РАХУНОК

Товариства вз. кредиту „Днїстер“ у Львові.

За I. квартал 1905 (сотики пропущено.)

I. Вкладки щадничі:		
вложено	Кор.	219.758·—
винято	„	113.659·—
стан з кінцем марта	„	1·889.772·—
II. Позички на скрипта і вексї:		
удїлено 292 нових позичок в сумі	„	281.979·—
сплачено 120 цїлковито і рати	„	118·067·—
стан з кінцем лютого у 3475 довжників	„	1,780.313·—
III. Удїли членьскі вплачені від 3475 членів	„	136.478·—
IV. Фонд резервовий і фонди на страти	„	27.022·—
разом фонд власний	„	163.500.—
V. Цїнні папери і вкладки в других Тов.	„	297.083·—
VI. Готівка на рах. біжучім і в касї	„	108.971·—

Вкладки принимаємо на 4%; позички удїляємо на 6%. При сплатї на 30 рат піврочних виносить рата амортизацийна 5·18 від 100 кор.

В Товаристві взаємних обезпечень „Днїстер“ видано в місяци марті с. р. 10.102 важних поліс на суму 10,260.271 кор. обезпеченої вартости з **премією 101.574 кор. 81 сот.**; передного року за той сам час було 23.070 важних поліс з премією 226.458 кор. — сот., отже **сего року 3932 поліс і 46.389 кор. — сот. премій більше.**

Шкід в сїчни і лютім було 102 случаїв, з котрих 226 вже виплачено а виплату 5 відшкодовань (в сумі 4.800 кор.) на разї з причин правних вздержано. **Сума тих шкід разом з коштами лїквідациї виносить загально 118.839 кор.** з чого по потрученю части реасекурованої лишає ся на власний рахунок 56.818 кор. в порівнаню з роком попереднім є сего року шкід **більше о 14.843 кор.**

Видає товариство **„Руска Рада“**, в Чернівцях. За редакцию відповідає: Іван Захарко

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Захарка.